

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом ректора
26.12.2022 № 179-ОД

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію інклюзивного навчання
осіб з особливими освітніми потребами
в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання
вченої ради
23.12.2022 № 6

Полтава – 2022

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію інклюзивного навчання
осіб з особливими освітніми потребами
в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами в Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (далі – Положення) регламентує організацію навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, а також формування у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (далі – Університет) інтегрованого освітнього середовища шляхом упровадження комплексу заходів, що забезпечують повноцінне залучення таких здобувачів до освітнього процесу для здобуття вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей.

1.2. Положення розроблено відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 635, інших нормативних актів у галузі освіти, Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, Саламанської декларації, Індексу інклюзії та ін.

1.3. У цьому Положенні терміни вжито в такому значенні:

інклюзія – процес, який полягає в позитивному ставленні до різноманітності здобувачів вищої освіти в навчальному середовищі, сприйнятті індивідуальних особливостей розвитку особистості не як проблеми, а як можливостей для розвитку, або процес реального залучення здобувачів вищої освіти з особливими потребами до освітнього процесу в Університеті, або особлива система навчання, яка передбачає індивідуальний підхід до студентів усіх нозологій, відповідно до їхніх освітніх потреб;

інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що оснований на принципах недискримінації, урахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників;

здобувач вищої освіти з особливими освітніми потребами (далі – Здобувач) – особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в закладі вищої освіти й потребує додаткового постійного чи тимчасового підтримування в освітньому процесі з метою забезпечення її права на вищу освіту;

інклюзивне освітнє середовище – простір Університету, у якому забезпечено сукупність умов, способів і засобів реалізації освітнього процесу для спільного навчання, виховання та розвитку Здобувачів з урахуванням

їхніх потреб і можливостей, у якому Здобувачі можуть вільно пересуватись, навчатись, розвиватись і спілкуватись;

інклюзивна група – академічна група, сформована з числа Здобувачів;

змішана група – академічна група, у якій Здобувачі навчаються з іншими здобувачами вищої освіти;

супровід – система заходів, що мають забезпечити рівний доступ до навчання, тобто усунення або мінімізація проблем у навчанні для Здобувачів. Супровід охоплює процеси підготовки до вступу, допомогу в дотриманні процедури вступу, подальшого навчання в Університеті, а також передбачає підтримку зав'язків з випускниками та моніторинг їхнього працевлаштування. Забезпечення супроводу Здобувачів дозволяє їм діяти на рівних правах з іншими здобувачами вищої освіти, але без надання переваг.

1.4. Університет надає освітні послуги здобувачам освіти на рівній основі, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального й майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, наявності судимості, а також від інших обставин із застосуванням особистісно-орієнтованих методів освіти та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності всіх здобувачів освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (за наявності), що його надає інклюзивно-ресурсний центр.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

2.1. Організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в Університеті передбачає:

- створення інклюзивного освітнього середовища;
- застосування принципів універсального дизайну в освітньому процесі;
- приведення території Університету, будівель, споруд і приміщень у відповідність до вимог державних будівельних норм, стандартів та правил (зокрема ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»);
- розумне пристосування та модернізація з урахуванням універсального дизайну наявних будівель, споруд і приміщень Університету в разі неможливості повного пристосування їх для потреб осіб з особливими освітніми потребами;
- забезпечення необхідними навчально-методичними матеріалами та інформаційно-комунікаційними технологіями для організації освітнього процесу, забезпечення в разі необхідності їх розумного пристосування;
- застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для Здобувачів методів і способів спілкування, елементів дистанційного навчання, зручної та ефективної системи інформування Здобувачів із освітніх

та інших питань (сайт Університету, інформаційні ресурси бібліотеки та студентської соціальної служби, корпоративна пошта);

- забезпечення доступності інформації в різних форматах (збільшений шрифт, електронний, аудіо- та відеоформати та ін.), використання якісної апаратури, мультимедійних та інших засобів для підвищення рівня сприйняття навчальної інформації).

3. ІНКЛЮЗИВНІ ГРУПИ

3.1. Здобувачі мають право навчатися в Університеті в інклюзивних групах.

3.2. Інклюзивну групу створюють в Університеті відповідно до наказу ректора на підставі письмової заяви Здобувача або його батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації осіб з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність у таких осіб особливих освітніх потреб.

3.3. Припинення діяльності в Університеті інклюзивної групи здійснюють відповідно до наказу ректора.

3.4. Граничну чисельність Здобувачів в одній групі визначають, виходячи з індивідуальних особливостей їхньої навчально-пізнавальної діяльності, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

4. СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

4.1. Спеціальний навчально-реабілітаційний супровід Здобувачів в Університеті реалізують через освітні послуги, якими вони можуть користуватися, зокрема за допомогою інших осіб. В організації супроводу враховують психофізичні особливості Здобувачів з різними нозологіями, їхні потреби в компенсації сенсорних порушень, які можуть заважати сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні чинники, що ускладнюють інтеграцію таких осіб в університетську академічну спільноту, потреби у фізичній і психологічній реабілітації та ін. Супровід Здобувачів здійснюють за такими напрямками: навчально-організаційний, педагогічний, психологічний, фізкультурно-спортивний, соціальний, професійна адаптація.

4.2. Навчально-організаційний супровід – це допомога учасникам освітнього процесу в його організації, формуванні та моніторингу виконання індивідуального навчального плану Здобувача, організації індивідуальних консультацій тощо. Навчально-організаційний супровід здійснюють деканати факультетів / директорати навчально-наукових інститутів та кафедри, освітні програми яких опановують Здобувачі, за допомогою представників усіх структурних підрозділів і молодіжних студентських організацій Університету, а також волонтери з числа університетської академічної спільноти.

4.3. Педагогічний супровід – оптимізація викладання навчального матеріалу Здобувачам у максимально сприйнятливій для них формі, упровадження сучасних педагогічних технологій навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами. На всіх етапах педагогічного

супроводу передбачений індивідуальний супровід з метою допомоги в розв'язанні індивідуальних проблем при опануванні компонентів освітніх програм. Цей вид супроводу здійснюють кафедри, які забезпечують застосування в освітньому процесі найбільш ефективних методів і способів спілкування, із залученням відповідних фахівців і науково-педагогічних працівників, а також максимально можливу доступність інформації в різних форматах.

4.4. Психологічний супровід полягає в психологічній підтримці та з'ясуванні психологічних потреб Здобувачів, зміцненні та збереженні їхнього психологічного здоров'я, наданні їм необхідної допомоги з адаптації до освітнього середовища, підвищення рівня психологічного та соціального благополуччя. Психологічний супровід передбачає підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, включно зі здобувачами вищої освіти, науково-педагогічними працівниками, представниками адміністрації та допоміжного персоналу. Психологічний супровід у межах їхніх повноважень здійснюють студентська соціальна служба, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти та кафедра психології Університету.

4.5. Фізкультурно-спортивний супровід полягає в заохоченні Здобувачів до активних занять фізичною культурою та окремими видами спорту, участі у змаганнях різного рівня з урахуванням їхніх фізіологічних можливостей, має на меті зміцнення мотивації до здорового способу життя, передбачає поліпшення психофізичного стану Здобувачів, підвищення інтелектуальної працездатності та соціальної адаптації. Супровід здійснюють викладачі кафедри фізичної терапії, ерготерапії та медичної діагностики за консультативного підтримання фахівців кафедри спортивних дисциплін, кафедри олімпійського та професійного спорту Університету.

4.6. Соціальний супровід – це заходи щодо створення умов для соціального та соціально-побутового підтримання Здобувачів, зокрема надання інформації та допомоги під час поселення в гуртожиток, отримання технічних засобів реабілітації, організація волонтерської допомоги для підтримання таких Здобувачів та залучення їх до всіх сфер життя Університету й суспільства. Соціальний супровід здійснюють деканати факультетів / директори навчально-наукових інститутів, органи студентського самоврядування Університету, студентська соціальна служба, студентські ради гуртожитків за підтримання кафедр соціальної педагогіки та соціальної роботи. Цей супровід передбачає інформаційно-просвітницьку діяльність, спрямовану на формування толерантного та неупередженого ставлення до Здобувачів, консультативно-методичну допомогу всім учасникам освітнього процесу.

4.7. Супровід Здобувача в Університеті можуть здійснювати батьки (інші законні представники) або особи, уповноважені ними, соціальні працівники (робітники), волонтери.

4.8. Професійну адаптацію реалізують через залучення Здобувачів до роботи в наукових товариствах студентів, аспірантів, докторантів і

молодих учених, консультування в Центрі розвитку кар'єри Університету та надання допомоги у працевлаштуванні. До професійної адаптації Здобувачів залучаються кафедра, освітню програму якої опановує Здобувач, деканат факультету / директорат навчально-наукового інституту, бібліотека, студентське самоврядування та інші підрозділи Університету.

4.9. Контроль за організацією супроводу в Університеті покладено на проректора з науково-педагогічної роботи, що відповідає за навчальну та соціально-гуманітарну роботу.

4.9.1. Відповідального за психолого-педагогічний супровід Здобувачів факультету / навчально-наукового інституту (у разі наявності таких Здобувачів у контингенті), призначають за поданням декана факультету / директора навчально-наукового інституту з числа працівників відповідного підрозділу. Відповідальні за психолого-педагогічний супровід Здобувачів факультету / навчально-наукового інституту безпосередньо підзвітні в їхній діяльності відповідальному за психолого-педагогічний супровід Здобувачів Університету – проректору з науково-педагогічної роботи Університету.

4.9.2. Відповідальний за психолого-педагогічний супровід в Університеті співпрацює зі структурними підрозділами Університету щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення супроводу й разом з відповідальними за психолого-педагогічний супровід Здобувачів факультету / навчально-наукового інституту вирішує такі завдання:

- консулює представників щодо розроблення індивідуального навчального плану Здобувача та надає методичну допомогу науково-педагогічним працівникам Університету щодо організації освітнього процесу Здобувачів;

- здійснює моніторинг виконання Здобувачами індивідуального навчального плану, обґрунтовано рекомендує зміни до нього з урахуванням потреб Здобувачів;

- організовує підготовку (підвищення кваліфікації) працівників Університету, соціальних працівників та волонтерів для роботи зі Здобувачами шляхом проведення лекцій, семінарів, тренінгів тощо;

- співпрацює з психологічною службою Університету, кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти та кафедрою психології Університету для забезпечення психологічного підтримання Здобувачів;

- здійснює статистичний облік Здобувачів;

- розробляє стратегію взаємодії між Здобувачами та представниками структурних підрозділів Університету й координує таку взаємодію;

- організовує співпрацю з волонтерами в контексті супроводу Здобувачів;

- забезпечує інформаційний супровід науково-педагогічних працівників щодо організації занять та позааудиторної взаємодії зі Здобувачами;

- забезпечує надання консультативної підтримки представникам структурних підрозділів Університету та волонтерам, які працюють зі Здобувачами;

- організовує заходи, спрямовані на формування у представників академічної спільноти Університету недискримінаційного й толерантного ставлення до Здобувачів;

- співпрацює із медичними установами, закладами соціального захисту населення, громадськими об'єднаннями з метою провадження діяльності, спрямованої на здійснення супроводу Здобувачів.

4.9.4. Індивідуальний навчальний план з урахуванням інклюзивних потреб Здобувачів розробляють згідно з чинними вимогами за консультування з відповідальним за психолого-педагогічний супровід в Університеті. При цьому обов'язковим є врахування рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку Здобувача (за наявності).

5. ФІНАНСУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

5.1. Університет надає освітні послуги здобувачам освіти з особливими освітніми потребами за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення затверджує вчена рада Університету, воно набуває чинності за наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносять у зв'язку зі зміною законодавства шляхом викладення його в новій редакції.

6.3. Зміни та доповнення до цього Положення затверджує вчена рада Університету. Положення в новій редакції набуває чинності за наказом ректора.